

Rijn Vecht & Venen
Agrarisch Natuur-, Landschaps- en Waterbeheer

Resultaten project 'Erfzwaluwen' 2018

Bron: Bernard Bedeker

Carolien Kooiman
Projectleider Erfzwaluwenproject
Gebiedscoöperatie Rijn, Vecht & Venen U.A.

Inleiding

Binnen de RVV is afgelopen jaar het project 'Erfzwaluwen' opgestart, waarin tellingen van bezette nesten van boeren- en huiszwaluwen op boerenbedrijven worden gedaan.

Tot 2015 werd het boerenzwaluw project georganiseerd namens de ANV "de Utrechtse Venen". In het afgelopen jaar is dit project nieuw leven ingeblazen, waarin nu ook huiszwaluw tellingen zijn uitgevoerd.

Het project was afgelopen jaar een groot succes. 90 enthousiaste deelnemers hebben actief deelgenomen, waardoor een goede startindicatie van het aantal broedsels is vastgesteld.

Naast de tellingen is vorig jaar ook onderzoek gedaan naar de ecologische omstandigheden waarin de nesten van boerenzwaluwen zich bevinden, en naar welke lichthoeveelheid de vogels prefereren bij hun nesten. Naar aanleiding van deze onderzoeken kunnen wellicht gerichte maatregelen getroffen worden.

De onderzoekskosten zijn deels bekostigd via het VSB fonds van gemeente De Ronde Venen.

Doel project 'Erfzwaluwen'

De doelen van het meerjarige project zijn als volgt:

1. Het aantal boeren- en huiszwaluwen in het werkgebied van RVV in kaart brengen, en het verloop hiervan gedurende meerdere jaren monitoren.
2. Het stimuleren van deelnemers om erfzwaluwen een goede plek te (blijven) bieden op hun bedrijf.
3. Het stimuleren van deelnemers om op het bedrijf concrete maatregelen te nemen die de zwaluwen ten goede komen.

Methode

Deelnemers hebben zelf, of met assistentie van vrijwilligers of gebiedsregisseurs van de RVV, bezette nesten van huiszwaluw en/of boerenzwaluwen geteld. De data waarop de tellingen ongeveer zijn uit waren:

Vogel	1 ^e telling	2 ^e telling
Boerenzwaluw	Rond 1 juni	Rond 15 juli
Huiszwaluw	Rond 15 juni	Rond 1 augustus

Foto: Een boerenzwaluw voert haar jongen. (bron: Bernard Bedeker)

Zoals hierboven gespreken zijn er vorige jaar ook aanvullende onderzoeken uitgevoerd. Deze bestonden uit enquêtes met deelnemers en lichtmetingen, en staan in de alinea's hieronder beschreven.

Uitkomsten onderzoek enquêtes

Uit de enquêtes is gebleken dat wanneer modderpoeltjes actief worden bijgehouden dit direct een toename van het aantal nesten betekent. Dit komt omdat beide soorten afhankelijk zijn van verse modder voor hun nesten. Vooral in extreme droogte zoals afgelopen zomer is het extra belangrijk dat er natte modderplekken te vinden zijn.

Voor de huiszwaluwen geldt dat een witte overstek van een huis of schuur meer bezette nesten betekent dan andere kleuren.

Omdat het voor de boerenzwaluw van belang is dat er een constante vliegopening is tussen het nest en het buitenmilieu, is aan de deelnemers gevraagd of zij bereid dit te faciliteren. Dit bleek in veel gevallen positief te zijn. Vooral het extra openzetten van een raam of deur werd graag gedaan om de boerenzwaluw te helpen.

*Foto: Het uitvoeren van lichtmetingen bij vliegopening van boerenzwaluw.
(bron: Carolien Kooiman)*

Lichtmetingen

Voor de boerenzwaluw zijn lichtmetingen gedaan bij de vliegopening en bij de nesten.

Nestmetingen van de boerenzwaluw kwamen gemiddeld uit op 20-30 LUX. Dit betekent dat ze van relatief donkere ruimtes houden. Uit onderzoek is ook gebleken dat nesten in de melkput tot wel drie legsels kunnen komen, terwijl gemiddeld de boerenzwaluw 2 legsels heeft. Dit heeft zeer waarschijnlijk ook te maken dat het overdag donker is in een melkstal. Het aantal LUX bij melkstallen is ook bij onze metingen meerdere keren op nul vastgesteld, wat betekent dat het zo donker is dat geen meting van licht meetbaar is. Lichtmetingen van de vliegopening (deuropeningen) waren gemiddeld 10.000 – 15.000 LUX. Deze metingen zijn in juli en augustus gedaan, de lichthoeveelheid is tijdens deze maanden hoger dan wanneer de vogels arriveren in maart/april.

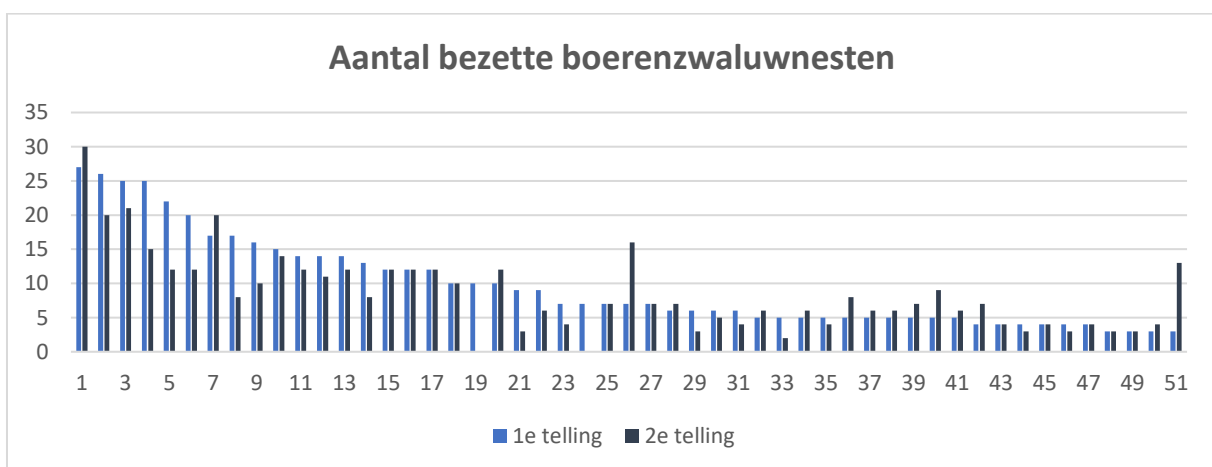
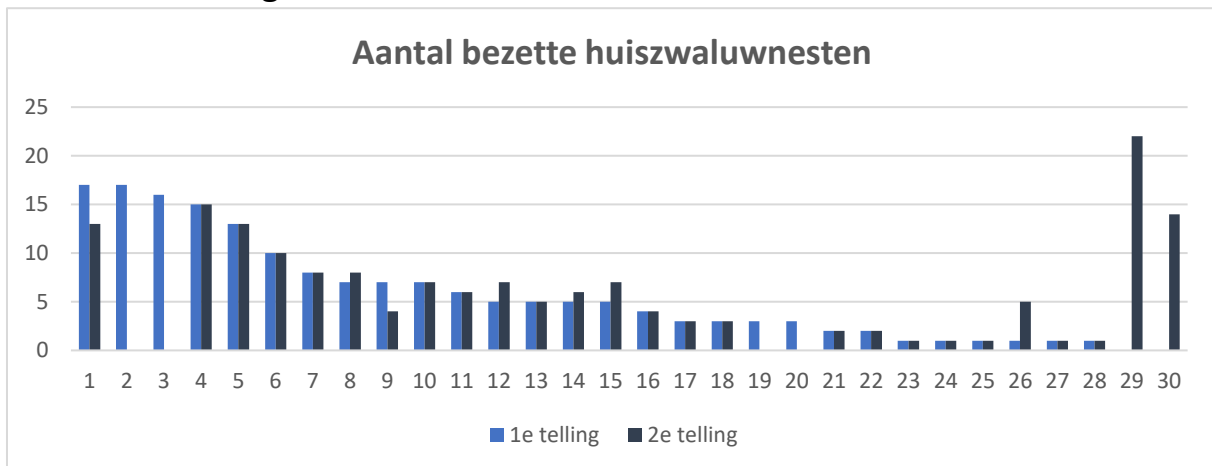
Uit de uitkomsten blijkt dat de vogels van een donkere omgeving houden. Daarom is ons advies om eventuele kunstnesten in een donkere omgeving op te hangen, zodat het bezetten van deze nesten verhoogd wordt.

Kunstnesten

Kunstnesten kunnen bijdragen aan meer zwaluwen. De resultaten van de enquêtes en de lichtmetingen geven informatie waar deze het beste opgehangen kunnen worden. Per deelnemer zal de komende seizoenen worden gekeken of kunstnesten gewenst zijn, en waar deze eventueel het beste geplaatst kunnen worden.

Bij het aanbrengen van nesten moet wel altijd worden bedacht dat meestal het eerste jaar nog niet het volledig effectief is, maar dat het een maatregel is die op de lange termijn kan bijdragen aan meer zwaluwen.

Resultaten tellingen

Totaal aantal bezette nesten

Huiszwaluwen: 1^e en 2^e telling: 169 bezette nesten

Boerenzwaluw: 1^e telling: 545 bezette nesten | 2^e telling: 537 bezette nesten

In de 2^e telling van de boerenzwaluwen zijn er een paar uitschieters waarbij het aantal nesten bij een aantal bedrijven plots toeneemt. Dit kan het gevolg zijn dat er nog later zwaluwen arriveerde op de bedrijven vanwege het slechte weer wat de vogels moesten trotseren voordat ze in Nederland aankwamen. Verder zijn er een aantal bedrijven waarbij er een lichte daling is te zien in het aantal nesten. Dit kan het gevolg zijn van:

1. Tekort aan voedsel
2. Weersomstandigheden (extreem warme zomer)
3. Vogels kunnen zijn doodgegaan

Gedurende de komende jaren zal worden gekeken of dit een stabiel aantal broedparen is. Hierover is op dit moment uiteraard nog niets te zeggen.

Foto: Nest met jongen van Boerenzwaluw.
(bron: Bernard Bedeker)